

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 333/2020-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. februára 2021 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Libora Duľu a Martina Vernarského (sudca spravodajca) prerokoval ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti IMBIZ, s. r. o., IČO 36 176 516, Mlynská 2047/39, Spišská Nová Ves, zastúpenej spoločnosťou HUDEC s. r. o., Lazaretská 23, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Marek Hudec, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Michalovce sp. zn. 10 C 122/2009 z 11. apríla 2019 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti IMBIZ, s. r. o., na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Michalovce sp. zn. 10 C 122/2009 z 11. apríla 2019 p o r u š e n é b o l i .

2. Uznesenie Okresného súdu Michalovce sp. zn. 10 C 122/2009 z 11. apríla 2019 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d' alšie konanie.

3. Okresný súd Michalovce je povinný nahradiť obchodnej spoločnosti IMBIZ, s. r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 346,26 € (slovom tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť centov) na účet jej právneho zástupcu – obchodnej spoločnosti HUDEC s. r. o., Lazaretská 23, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia a priebeh konania po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. IV. ÚS 333/2020-23 zo 7. júla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť obchodnej spoločnosti IMBIZ, s. r. o., IČO 36 176 516, Mlynská 2047/39, Spišská Nová Ves (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 10 C 122/2009 z 11. apríla 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že napadnutým uznesením okresný súd na základe sťažnosti sťažovateľky zmenil uznesenie okresného súdu vydané vyšším súdnym úradníkom o výške náhrady trov konania žalobcovi, na ktorú bola sťažovateľka zaviazaná, tak, že uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 18 037,82 €. Podľa slov sťažovateľky okresný súd v napadnutom uznesení neprijal jej argumentáciu, že pri určení tarifnej odmeny advokáta mal aplikovať ustanovenie § 11 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov

(ďalej len „vyhláška“), keď nesprávne zotrval na aplikácii § 9 ods. 1 v spojení s § 10 ods. 2 vyhlášky.

3. Podľa sťažovateľky napadnuté uznesenie predstavuje zásah do jej práva na spravodlivý proces, keďže spočíva na právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné a neudržateľné a súčasne v ňom absentuje náležité odôvodnenie, ktoré by dalo odpoveď na jej zásadný argument. Napadnuté uznesenie zároveň porušuje princíp predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, ktorý je imanentnou súčasťou právneho štátu, najmä s poukazom na existujúce nálezy ústavného súdu, ktoré sťažovateľka v ústavnej sťažnosti cituje.

4. V dôvodoch ústavnej sťažnosti sťažovateľka bližšie argumentovala:

«Pre správne uchopenie právneho problému (právnej otázky) veci je podľa nášho názoru rozhodujúcou skutočnosť, že v predmetnej veci nešlo o bežný spor o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorého účelom býva ochrániť žalobcovo vlastníctvo k nehnuteľnosti pred nevlastníkom, ale o spor, ktorého účelom bolo ochrániť právo žalobcu ako veriteľa osoby, ktorú žalobca považoval za vlastníka nehnuteľnosti. Spor mal potom bližšie k odporovacej žalobe, než k žalobe o určenie vlastníckeho práva.

V priebehu sporu navyše osoba, ktorú žalobca označoval za vlastníka nehnuteľnosti, zanikla bez právneho nástupcu, v dôsledku čoho ani rozhodnutím súdu nemohlo prejsť vlastníctvo nehnuteľnosti na nonsubjekt.

Výrokom súdu v určovacom spore potom nedošlo k nadobudnutiu vlastníckeho práva na strane úspešného žalobcu (to ani nežiadal) ale ani na strane pôvodne žalovaného 1, keďže v tom čase už žalovaný 1 neexistoval.

Za týchto okolností sa vo veci rozhodovania o výške náhrady trov konania stretli proti sebe dva rôzne argumenty:

A) V zmysle právneho názoru ústavného súdu prezentovaného nálezom I. ÚS 119/2012 z 16.5.2012 sa oproti prvej právnej praxe presadil právny názor, podľa ktorého sa v sporoch o určenie vlastníckeho práva má priznať náhrada trov právneho zastúpenia podľa ust. § 9 ods. 1 vyhlášky MSSR č. 655/2004 Z. z. v platnom znení, pričom za výpočtový základ sa má vziať hodnota veci, vlastnícke právo ku ktorej je predmetom určovacieho sporu (§ 10 ods. 1 a 2 vyhlášky) a nemá sa aplikovať § 11 ods. 1 vyhlášky.

B) Dňa 21.6.2018 prijal ústavný súd nález IV. ÚS 187/2018, ktorým vyššie uvedený právny názor korigoval resp. doplnil tak, že v prípadoch, kedy sa v určovacích sporoch nezakladá priamo vlastnícke právo žalobcu je namieste určenie výšky náhrady trov právneho zastúpenia podľa § 11 ods. 1 vyhlášky a nie podľa § 10 ods. 2 vyhlášky.

V zmysle vyššie uvedenej úvahy, ktorú sme predložili súdu v našej sťažnosti, sme žiadali, aby súd určil výšku hodnoty jedného úkonu právnej služby ako 1/13-tinu výpočtového základu; t.j. aplikujúc § 11 ods. 1 vyhlášky.

Súd náš argument neprijal s odôvodnením „Súd nanovo preskúmal predložené vyúčtovanie právnym zástupcom žalobcu a s prihliadnutím na namietané skutočnosti žalovaným a uvádzanými skutočnosťami žalobcom, čo sa týka výpočtu trov konania, ku ktorému názoru sa prikláňa a s ktorým sa stotožňuje, uvádza:“

Žiadne ďalšie či bližšie zdôvodnenie súd neuvádza.

Podstate našej argumentácie, spočívajúcej v tvrdení, že

a. „predmetným určovacím sporom nedošlo k založeniu či priznaniu vlastníckeho práva žalobcu k nehnuteľnosti“,

b. určovacím rozsudkom vôbec nedošlo k založeniu vlastníckeho práva, ale len k určení, že veci patria do majetku zaniknutej obch. spoločnosti

c. a „dôsledkom určenia majetku pre zaniknutý subjekt bola nevyhnutnosť vykonať dodatočnú likvidáciu tohto majetku postupom podľa § 75a ObZ, čo sa i stalo (toto konanie trvá),

sa súd v napádanom uznesení vyhol.

... je tiež potrebné zdôrazniť, že samotný výrok súdov vo veci samej nie je o určení vlastníckeho práva ale o určení, že nehnuteľnosti sú majetkom zaniknutej spoločnosti, čo zároveň vyvracia tvrdenie PZ žalobcu (a tým aj záver okresného súdu) o tom, že predmetom veci samej bolo určenie vlastníckeho práva.

Nonsubjekt (obchodná spoločnosť vymazaná z obchodného registra) nemôže byť nositeľom práv, vlastnícke právo nevynímajúc, keďže nemá právnu subjektivitu.»

5. V petite ústavnej sťažnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálehom rozhodol o porušení jej v záhlaví označených práv napadnutým uznesením okresného súdu,

aby napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania.

6. K prijatej sťažnosti sa vyjadril predseda okresného súdu podaním sp. zn. 1 SprV 65/2020 z 31. júla 2020, v ktorom uviedol:

«Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ zastáva názor, že tunajší súd pri rozhodovaní o výške trov konania mal pri určení výšky tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vychádzať z ustanovenia § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. a nie z ustanovenia § 9 ods. 1 v náväznosti na ustanovenie § 10 ods. 2 citovanej vyhlášky.

Zo súdneho spisu 10C/122/2009 bolo zistené, že žalobca sa domáhal proti dvom žalovaným (žalovaným v 2. rade bol sťažovateľ) určenia vlastníckeho práva. Rozsudkom zo dňa 19.3.2013 právoplatným 14.6.2016 súd výrokom určil, že dotknuté nehnuteľnosti sú majetkom zaniknutej spoločnosti Elán a.s. so sídlom v Spišskej Novej Vsi, teda určil vlastnícke právo k nehnuteľnostiam. O trovách konania rozhodol tak, že o nich rozhodne po právoplatnosti rozsudku.

Uznesením zo dňa 8.6.2018 súd priznal žalobcovi proti žalovanému 100% náhradu trov prvoinštančného i odvolacieho konania. Proti uzneseniu podal žalovaný (sťažovateľ) odvolanie. Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 28.12.2018 č.k. 11Co/308/2018 uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil. Uznesením zo dňa 31.1.2019 vyšší súdny úradník rozhodol o výške trov konania tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania 19.887,57 Eur. Vyšší súdny úradník pri určení výšky tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vychádzal z hodnoty sporu 279164,51 Eur, čo v zmysle ustanovenia § 10 ods. 1 vyhlášky predstavovalo 984,29 Eur za úkon. Proti uzneseniu podal žalovaný (sťažovateľ) sťažnosť, ktorú odôvodnil tým, že súd mal vychádzať z ustanovenia §11 ods. 1 vyhlášky pri určení tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu SR IV. ÚS 187/2018 a okrem iného aj na to, že určovací spor inicioval žalobca s cieľom napadnúť a spochybníť prevod vlastníckeho práva medzi žalovanými z dôvodu ochrany svojich pohľadávok, čím preukazoval naliehavý právny záujem.

Sudca uznesením zo dňa 11.4.2019 vyhovel sťažnosti žalovaného a zmenil výrok uznesenia zo dňa 31.1.2019 tak, že žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v sume 18037,82 Eur. V uznesení sudca uvádza, že je bez akýchkoľvek pochybností

zrejme, že predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a nie „bránenie vlastníckeho práva k peňažným pohľadávkam“, ako prezentoval žalovaný. Sudca sa v rozhodnutí vyjadril aj k nálezu Ústavného súdu SR uvádzanému žalovaným v sťažnosti keď uviedol, že citovaný nález nie je aplikovateľný, pretože riešil otázku odmeny za jeden úkon právnej služby v konaní o určenie, že veci patria do dedičstva, a teda, že nie je sporom o určenie vlastníckeho práva. Sudca uznal námietky týkajúce sa niektorých úkonov právnej služby a korigoval priznanú sumu trov právneho zastúpenia na 18037,82 Eur.

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti tiež tvrdí, že súd neprijal jeho argument o aplikácii ustanovenia §11 ods. 1 vyhlášky 655/2004 Z.z. a prakticky sa vyhol odôvodneniu dôvodov sťažnosti o charaktere sporu, a to že predmetným určovacím sporom nedošlo k založeniu či priznaniu vlastníckeho práva žalobcu k nehnuteľnosti, ale k určeniu, že veci patria do majetku zaniknutej obchodnej spoločnosti.

K uvedenému uvádzam, že sudca v uznesení konštatoval, že podľa jeho názoru predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva, preto vyšší súdny úradník správne vychádzal z ustanovenia § 9 ods. 1 a § 20 ods. 2 Vyhlášky č. 655/2004 Z.z. Nestotožnil sa tak s názorom sťažovateľa vtom, že predmetom konania nebolo určenie vlastníckeho práva. O tom, či týmto právnym názorom sudcu, alebo sťažovateľom tvrdným nedostatočným odôvodnením uznesenia, bolo zasiahnuté do ústavných práv sťažovateľa a či je možné aplikovať rozhodnutie Ústavného súdu číslo IV. ÚS 187/2018 na konkrétnu vec, patrí rozhodnúť Ústavnému súdu Slovenskej republiky.

Oznamujem Vám, že súhlasím s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania o prijatej ústavnej sťažnosti.»

7. K vyjadreniu okresného súdu zaujal na základe výzvy ústavného súdu stanovisko právny zástupca sťažovateľky, ktorý vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 2. septembra 2020 k veci uviedol:

«Ak predseda súdu tvrdí, že „sudca v uznesení konštatoval, že podľa jeho názoru predmetom konania bolo určenie vlastníckeho práva, preto VSÚ správne vychádzal z ustanovenia § 9 ods. 1 a § 10 ods. 2 Vyhlášky..., nestotožnil sa tak s názorom sťažovateľa...“ nejde o pravdivé tvrdenie.

Z odôvodnenia napádaného uznesenia OS MI č. 10C 122/2009-721 zo dňa 11.4.2019 totiž vôbec nie je jednoznačné, či ide o citovaný názor PZ žalobcu alebo o záver súdu. K tomu porovnaj napr. hneď nasledujúci ods. na str. 4 uznesenia, ktorý uvádza: „K ústavnému nálezu, na ktorý poukázal žalovaný uviedol, že v danej veci je...“, čo skôr naznačuje záver, že ide len o opis tvrdení strán a nie rozhodnutie sudcu.

Napriek tomu, uvedené podľa nášho názoru nič nemení na podstate právneho sporu, ktorého sa nami napádané uznesenie OS MI týka (skutočná povaha a účel určovacieho sporu), rovnako ako ani na správnosti súdnej praxe v prípade náhrady trov konania tak, ako sme ich formulovali už v ústavnej sťažnosti .

... Na ústavnej sťažnosti v rozsahu, v ktorom ju súd pripustil na ďalšie konanie, trváme.»

8. O podanej ústavnej sťažnosti bola upovedomená aj zúčastnená osoba, ktorá k nej v určenej lehote nezaujala stanovisko.

9. Predseda okresného súdu v podaní sp. zn. 1 SprV 65/2020 z 31. júla 2020 a sťažovateľka v podaní z 2. septembra 2020 uviedli, že súhlasia s upustením od verejného ústneho pojednávania.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

11. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

12. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05). Zásada subsidiarity reflektuje aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

14. V súvislosti s tým ústavný súd opakovane judikuje, že pri uplatňovaní tejto právomoci nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom

kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, II. ÚS 231/04).

15. Predmetom ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu o výške náhrady trov konania, na ktorú bola sťažovateľka zaviazaná.

16. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

17. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

18. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

19. Článok 46 ods. 1 ústavy je vyjadrením základného práva domáhať sa súdnej ochrany. Tento článok ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu. Zároveň v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy sa možno domáhať práv podľa čl. 46 ústavy

len v medziach zákonov, ktoré toto ustanovenie vykonávajú, avšak v súlade s čl. 152 ods. 4 ústavy musí byť výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov v súlade s ústavou, a súčasne v zmysle čl. 154c ods. 1 ústavy majú príslušné medzinárodné zmluvy vrátane dohovoru prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd (I. ÚS 22/03).

20. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

21. Ústavný súd posudzuje problematiku náhrady trov konania zásadne iba v ojedinelých prípadoch a k zrušeniu napadnutého rozhodnutia o náhrade trov konania pristupuje len za celkom výnimočných okolností (IV. ÚS 248/08, IV. ÚS 182/09, IV. ÚS 481/2013), ak zistí, že rozhodnutím všeobecného súdu došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého súdneho konania.

22. Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje pre záver

o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

23. Sťažovateľka odôvodňuje porušenie svojho práva na spravodlivý proces svojvoľnosťou a neudržateľnosťou právnych záverov napadnutého rozhodnutia, v ktorom súčasne absentuje náležité odôvodnenie, ktoré by dalo odpoveď na jej zásadný argument spočívajúci v tvrdení o nesprávnej aplikácii § 10 ods. 2 vyhlášky pri určení základu pre výpočet tarifnej odmeny advokáta. Napadnutým uznesením došlo zároveň k porušeniu princípu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, vzhľadom na sťažovateľkou citovanú judikatúru ústavného súdu, s ktorou sa okresný súd v napadnutom uznesení nevysporiadal.

24. Z príloh ústavnej sťažnosti, ako aj z vyžiadanej časti spisu okresného súdu sp. zn. 10 C 122/2009 vyplýva, že okresný súd rozhodol vo veci sťažovateľky rozsudkom z 19. júla 2013, ktorým vo výroku určil, že sporné nehnuteľnosti sú majetkom zaniknutej spoločnosti Elán, a. s., Mlynská 39, Spišská Nová Ves (pôvodne žalovaný v 1. rade, pozn.). Rozsudok okresného súdu nadobudol právoplatnosť 14. júna 2016 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 3 Co 467/2013 z 30. marca 2016. Uznesením okresného súdu z 8. júna 2018 bola žalobcovi voči žalovanému (sťažovateľke, pozn.) priznaná náhrada trov prvostupňového a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Krajský súd na základe odvolania sťažovateľky uznesením sp. zn. 11 Co 308/2018 z 28. decembra 2018 potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie a súčasne priznal žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

25. Okresný súd uznesením sp. zn. 10 C 122/2009 vydaným vyšším súdnym úradníkom 31. januára 2019 (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) rozhodol o výške trov konania tak, že sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v celkovej sume 19 887,57 € pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia v sume 19 788,07 €

a zo zaplateného súdneho poplatku za návrh v sume 99,50 €. Z odôvodnenia uznesenia vyššieho súdneho úradníka vyplýva, že okresný súd, aplikujúc ustanovenie § 10 ods. 1 vyhlášky (bez bližšieho zdôvodnenia uvedeného postupu), určil základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v sume 984,29 €, pričom vychádzal z hodnoty sporu 279 164,51 € (kúpna cena sporných nehnuteľností podľa kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalovanými 27. januára 2005, pozn.).

26. Sťažovateľka v sťažnosti podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka predovšetkým namietala nesprávny postup vyššieho súdneho úradníka, ktorý pri určení náhrady trov právneho zastúpenia vychádzal z tarifnej hodnoty veci (§ 10 ods. 2 vyhlášky), za ktorú považoval kúpnu cenu sporných nehnuteľností, pričom pri vyčíslení náhrady trov právneho zastúpenia žiadala aplikovať § 11 ods. 1 vyhlášky, keďže podľa nej hodnotu veci alebo práva nemožno vyjadriť v peniazoch. Sťažovateľka uviedla, že samotný žalobca pri vyčíslení trov právneho zastúpenia prvotne vychádzal z názoru, že ide o tarifnú odmenu vo veci, ktorej hodnotu nemožno vyjadriť v peniazoch. Ďalej argumentovala tým, že predmetom sporu bolo určenie, kto zo žalovaných (teda nie žalobca) je vlastníkom spornej nehnuteľnosti, a svoju argumentáciu podoprela aj nálezom ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 187/2018, podľa ktorého pri rozhodovaní o trovách konania o určenie, že veci patria do dedičstva, je namieste určenie základnej sadby tarifnej odmeny advokáta podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky, nie podľa § 10 ods. 2 vyhlášky. Keďže v jej prípade obdobne šlo o určovací spor, ktorý priamo nezakladá vlastnícke právo žalobcu, súd mal pri výpočte tarifnej odmeny aplikovať § 11 ods. 1 vyhlášky, teda určiť základnú sadzbu tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby ako 1/13-tinu výpočtového základu. Určovací spor inicioval žalobca s cieľom napadnúť a spochybniť prevod vlastníckeho práva medzi žalovanými (Elán, a. s., a Imbiz s. r. o.) z dôvodu ochrany svojich pohľadávok, čím preukazoval naliehavý právny záujem. Preto ak nemá byť aplikované ustanovenie § 11 ods. 1 vyhlášky, tak podľa tvrdenia sťažovateľky základom pre určenie odmeny nemôže byť ani hodnota sporných nehnuteľností, ale hodnota týchto pohľadávok žalobcu. Sťažovateľka v sťažnosti spochybnila aj niektoré úkony právnej služby uplatnené žalobcom, ktoré podľa nej neboli vykonané alebo neboli vykonané účelne.

27. Okresný súd rozhodol o sťažnosti sťažovateľky napadnutým uznesením, ktorým sťažnosti sťažovateľky vyhovel a zmenil výrok uznesenia vyššieho súdneho úradníka tak, že sťažovateľka je povinná zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania v celkovej sume 18 037,82 €. V odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd najmä uviedol:

„Súd nanovo preskúmal predložené vyúčtovanie právnym zástupcom žalobcu a s prihliadnutím na namietané skutočnosti žalovaným a uvádzanými skutočnosťami žalobcom, čo sa týka výpočtu trov konania, ku ktorému názoru sa prikláňa a s ktorým sa stotožňuje, uvádza:

Úkony namietané žalovaným :

- podanie vo veci samej - návrh na začatie konania 984,29 €,*
- písomné stanovisko k veci z 19.10.2009 984,29 €,*
- písomné vyjadrenie vo veci z 17.3.2016 984,29 €,*
- vyjadrenie k odvolaniu voči trovám konania z 17.8.2018 984,29 €.*

V tomto konaní boli celkové trovy tohto konania žalobcovi priznané v sume 19.887,57 € (priznaná odmena 15.748,63 € + režijný paušál 144,19 € + cestovné 256,20 € + náhrada za stratu času 341,04 € a 20 % DPH v sume 3.298,01 € a zaplatený súdny poplatok za návrh 99,50 € - podrobne rozpísané v napadnutom uznesení) v zmysle vyhl. 655/2004 Z.z. podľa § 10 ods. 1, ktorý výpočet súd si opätovne osvojil.

Žalobca uznal námietku žalovaného, čo sa týka odmeny za úkon 1) : - podanie vo veci samej - návrh na začatie konania vo výške 984,29 € a tiež čiastočne za úkon 4) : - vyjadrenie k odvolaniu voči trovám konania vo výške ½-ice zo sumy 984,29 €, t.j. sumu 492,15 €. Súd uvedené čiastky odpočítal od priznanej odmeny 15.748,63 € napadnutého rozhodnutia, preto odmena za prevedené úkony predstavuje sumu 14.272,19 €.

Nakoľko bolo zistené, že režijný paušál za r. 2016 a 2018 nebol žalobcovi priznaný zrejme omylom, čo vyplýva z výrokovej časti II. napadnutého rozhodnutia, žalobca ho ale žiadal priznať, preto súd za úkon 3) priznal RP vo výške 8,58 € a za úkon 4) RP vo výške 9,21 €, spolu 17,79 €. Priznané cestovné a náhrada za stratu času sa v tomto prípade nemeni. Vzhľadom na zistené, sa tak mení výška priznanej 20 % DPH z celkových trov právneho zastúpenia v sume 14.958,82 € (odmena 14.272,19 € + režijný paušál po zohľadnení v sume 89,39 € + cestovné 256,20 € + náhrada za stratu času 341,04 €) t.j. na sumu 2.991,76 €. Trovy právneho zastúpenia sú tak v celkovej sume 17.950,58 € +

zaplatený súdny poplatok 99,50 €, teda celkové trovy tohto konania predstavujú sumu 18.050,08 €.

Nakoľko žalobca žiadal vo svojom vyjadrení k sťažnosti voči priznaným trovám konania zo dňa 19.3.2019 priznať celkovú sumu trov 18.037,82 EUR, súd mu tak uvedenú výšku priznal...“

28. Z citovanej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že okresný súd ním zmenil uznesenie vyššieho súdneho úradníka v časti žalobcovi priznanej sumy náhrady trov konania, keď prihliadol na námietku sťažovateľky v jej sťažnosti o neúčelnom vykonaní, resp. nevykonaní niektorých úkonov právnej služby, a pôvodne žalobcovi priznanú odmenu znížil, nijakým spôsobom však nereflektoval na námietku sťažovateľky týkajúcu sa určenia tarifnej hodnoty veci a nesprávnej aplikácie § 10 ods. 2 vyhlášky, ktorá mala zásadný význam pre právne posúdenie veci. Argumentácia sťažovateľky, podľa ktorej v posudzovanom prípade šlo o určovací spor, ktorý priamo nezakladá vlastnícke právo žalobcu, a preto je dôvodné aplikovať § 11 ods. 1 vyhlášky, podporená citovaným nálezom ústavného súdu, pritom vyžadovala od okresného súdu špecifickú odpoveď v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, tým viac, ak ani uznesenie vyššieho súdneho úradníka neuvádza dôvody na aplikáciu § 10 ods. 1 vyhlášky a v tejto časti je nepreskúmateľné. Vo vzťahu k námietke sťažovateľky nie je bez významu ani skutočnosť, že aj súdny poplatok za návrh, ktorého náhrada bola žalobcovi priznaná v sume 99,50 €, bol súdom vyrubený podľa položky 1b) sadzobníka súdnych poplatkov, teda ako v konaní, ktorého predmet nemožno oceniť peniazmi. Obranu obsiahnutú vo vyjadrení okresného súdu (bod 6) ústavný súd nepovažuje za relevantnú, pretože tam citovaná argumentácia, ktorú okresný súd vydáva za dôvody vlastné napadnutému uzneseniu, predstavovala v skutočnosti rekapituláciu stanoviska žalobcu k sťažnosti podanej podľa § 239 a nasl. Civilného sporového poriadku. Nešlo teda o argumenty okresného súdu. Ústavný súd na základe uvedených zistení konštatuje, že v napadnutom uznesení absentuje z hľadiska právneho posúdenia veci objasnenie základných dôvodov, ktoré viedli okresný súd k aplikácii § 10 ods. 2 vyhlášky a k určeniu kúpnej ceny sporných nehnuteľností ako tarifnej hodnoty veci.

29. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz c. Španielsko z 21. 1. 1999). Judikatúra ESLP nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georiadis c. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins c. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska c. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

30. Podľa § 236 Civilného sporového poriadku v písomnom vyhotovení uznesenia sa uvedie označenie súdu, ktorý ho vydal, označenie strán a ich zástupcov, označenie prejednávaného sporu, výrok, stručné odôvodnenie, poučenie o odvolaní a deň a miesto vydania uznesenia.

31. Uznesenie predstavuje jednoduchšiu procesnú formu rozhodovania všeobecných súdov, avšak i ono musí obsahovať aspoň stručné odôvodnenie. Stručná forma odôvodnenia predstavuje predovšetkým objasnenie základných dôvodov, ktoré viedli k prijatiu uznesenia a ktoré sú spôsobilé výrok uznesenia rozumne a preskúmateľným spôsobom vysvetliť. Rozumné a preskúmateľné odôvodnenie výroku uznesenia tak predstavuje základné formulačné pravidlo, kde z osobitostí konkrétneho prípadu budú vyplývať osobitosti odôvodnenia v intenciách právneho posúdenia, t. j. prečo súd na konkrétne skutkové okolnosti aplikoval, resp. zvolil tento procesný postup a rozhodol tak, ako to je uvedené v enunciiate uznesenia (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016. s. 861.).

32. Keďže ako už bolo konštatované (v bode 28), okresný súd sa s argumentáciou sťažovateľky, ktorá mala pre vec podstatný význam, vôbec nezaoberal a adekvátne sa s ňou v odôvodnení napadnutého uznesenia nevysporiadal a ani neuviedol dôvody pre ním

zvolené právne posúdenie veci, zaťažil tak svoje rozhodnutie nedostatkom riadneho odôvodnenia, ktorého dôsledkom je jeho ústavná neudržateľnosť.

33. Pokiaľ sťažovateľka proti napadnutému rozhodnutiu namietala svojvoľnosť a neudržateľnosť právnych záverov týkajúcich sa základu pre výpočet sumy priznanej náhrady trov konania, ústavný súd vo všeobecnosti konštatuje, že pri posudzovaní námietky nesprávneho právneho posúdenia hodnotí ústavnoprávnu udržateľnosť rozhodnutia všeobecného súdu, vychádzajúc pritom z argumentácie všeobecného súdu uvedenej v odôvodnení súdneho rozhodnutia. Ústavný súd musí poznať dôvody a právne úvahy všeobecného súdu, ktoré ho viedli k prijatiu toho-ktorého právneho záveru, aby bolo možné preskúmať a vyhodnotiť, či sú tieto závery ústavne udržateľné, či interpretácia príslušných právnych noriem učená všeobecným súdom popiera ich zmysel a cieľ. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo vzťahu k uvedenej námietke sťažovateľky týkajúcej sa nesprávneho právneho posúdenia veci okresným súdom konštatuje, že z dôvodu absencie náležitého odôvodnenia, nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia sa ústavný súd ani nemohol vecne zaoberať touto námietkou a vyhodnotiť jej ne/opodstatnenosť. Posúdenie námietky nesprávneho právneho posúdenia bude prichádzať do úvahy až za stavu, keď rozhodnutie okresného súdu o sťažnosti podanej podľa Civilného sporového poriadku bude spĺňať atribúty preskúmateľného rozhodnutia.

34. Samotné nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia, ktoré zakladá jeho ústavnú neudržateľnosť, tak ústavný súd v okolnostiach rozhodovanej veci považuje za postačujúci dôvod na vyslovenie porušenia označených práv sťažovateľky. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd rozhodol, že napadnutým uznesením okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu), preto napadnuté uznesenie okresného súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a jemu zodpovedajúceho § 133 ods. 2 a 3 písm. b) zákona o ústavnom súde zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

35. Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie.

36. Podľa § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

37. Po vrátení veci na ďalšie konanie bude úlohou okresného súdu, riadiac sa právnymi názormi ústavného súdu vyslovenými v tomto náleze (§ 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde), opätovne rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľky podanej proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, rešpektujúc obsah a zmysel práv, ktorých porušenie bolo ústavným súdom zistené.

VI.

Trovy konania

38. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

39. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti požiadala o priznanie náhrady trov konania, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom spoločnosťou HUDEC s. r. o., Lazaretská 23, Bratislava. Keďže sťažovateľka trovy konania nevyčíslila, ústavný súd, vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, priznal ich náhradu v sume zistenej podľa vyhlášky a podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť sťažovateľke trovy konania v celkovej sume 346,26 €, pozostávajúce z dvoch úkonov právnej služby vykonaných v roku 2019 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie sťažnosti) v hodnote po 163,33 € vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 9,80 €. Náhradu za tretí úkon právnej služby – stanovisko k vyjadreniu okresného súdu doručené ústavnému súdu 2. septembra 2020, ústavný súd sťažovateľke nepriznal, pretože

obsah doručeného stanoviska nepovažoval za taký, ktorý by prispel k bližšiemu objasneniu posudzovanej veci.

40. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný nahradiť na účet advokátskej kancelárie (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 3 výroku nálezu).

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. februára 2021

Miroslav Duriš
predseda senátu